

ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΩΝ

ΠΟΣΑ ΚΕΡΑΙΖΑΝ, ΠΟΣ ΕΓΡΑΦΑΝ ΚΑΙ ΠΟΣ ΖΟΥΣΑΝ ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ

Ο Βίκτωρ Ουγκώ

Πολλοί μακαρίζουν τους Γάλλους συγγραφείς για τα μεγάλα ποσά που κερδίζουν και για τη μεγάλη δόξα που αποκοτούν από τα βιβλία τους. Αν όμως ήξεραν τα παρασκηνία της ζωής των τυχερών αυτών συγγραφέων, αν ήξεραν πόσο κόπο έγραψαν για να φέρουν αυτά βιβλία, τα οποία διαβάζουμε ήμετις ρουφηχτά έπο τη πρώτη σελίδα ως την τελευταία, αν ήξεραν πόσο υπέφεραν οι άνθρωποι αυτοί όσπου ν' αποκτήσουν την κατοπινή τους δόξα, τότε άσφαλώς θα έπαταν να τους ζηλεύσουν και να τους μακαρίζουν. Κανένα έπαιγμάτιο δέν είνε εύκολο, και κανείς δέν αποκτά πλούτο και δόξα χωρίς να ιδρώσει, χωρίς να κοπάσει. Όσον άφορα δέ τόν έπάγγωμα τού λογοτέχσιου, αυτό είνε τόν πιο κοπιαστικό άπ' όλα, κ' άς φαινόταν εύκολο και εύχρηστο έκ πρώτης όψεως.

Ο Γκυ ντέ Μωπασσώ δέν ήταν άκόμη νέος, ίδρανε και ξείδρανε ό διστυχής όσπου να γράφει ένα διήγημα, τόν όποιον έπρεπε να υπερέβη στην κρίση τού θεού του, τού μεγάλου μυθιστοριογράφου Γουσταύου Φλωμπέρ. Μά ό Φλωμπέρ ήτανε πολύ δύσκολος και δέν έμενε ποτέ στεγασιοστημένος άπό τά νεανικά πρωτόλεια τού άνιψού του. "Έχεις άπλώς μία ποιητική διάθεση, τού έλεγε, μά δέν βλέπω να έχεις και ταλέντο. Φαντασθήτε: ό Μωπασσών, ό μεγαλύτερος διηγηματογράφος τού κόσμου, να μίν έχη ταλέντο. Μά ό Φλωμπέρ, έτσι έπρεπε να τού πη, για να τού κεντρίσει τόν ζήλο, και να τόν κάνει πιο προσεκτικό. Τά άποτελέσματα τής ασυτηρίας αυτής κριτικής, τά έξορμε δύο μας: ό Μωπασσών έγραψε διηγήματα άριστοτεχνικά, άθάνατα. Αν ό Φλωμπέρ τού έλεγε άπό τήν αρχή πως έγραφε καλά, πιθανόν ό Μωπασσών να τόν έπαιρνε άπάντω του και να παραμελούσε τήν τέχνη του. τής όποιος έτσι θα σταματούσε ή εξέλιξη.

Πολλοί συγγραφείς και ποιητά έξεδήλωσαν τήν ιδιοφροσύνη τους άπό μικρής ηλικίας. Ο Βίκτωρ Ουγκώ ήτανε διάσημος σέ ηλικία δέκα δικτώ έτών, ό Φλωμπέρ σφημίζοτανε ως καλός πελογράφος άπό τόν καιρό που ήτανε άκόμη μαθητής, και ό Μωπασσών έβγαλε τόν πρώτο λόγο του σέ ηλικία 15 έτών. "Έξ αντίθετου, άλλοι συγγραφείς φανέρωσαν πολύ άργά τόν μεγάλο συγγραφικό ταλέντο τους. Ο μέγιστος μυθιστοριογράφος Μπαλλάξ, άρχισε να γράφει τά καλά έργα του άπό ηλικίας τριάντα έτών, ό Ρουσσώ άπό σαράντα έτών, ό Πιέρ Λοτι άπό τριάντα πέντε έτιών. Ο Λαμοριζόν μέχρι ηλικίας 30 έτών έμμεντο μέχρι δουλικότητας τόν Πορνύ, ένα λυρικό ποιητή διάσημο στά χρόνια ένεύνα.

Τό έπάγγελμα τού λογοτέχσιου δέν έξοιεύετο, άνέκαθεν, προσδοφόρο. Μίν κυττάτε τά τεράστια ποσά που κερδίζουν σήμερα οι συγγραφείς τής Γαλλίας. Άλλοτε δυστυχιστός και αυτοί. Ο Φλωμπέρ σιγήθηκε να λέη ότι ή φιλολογία είνε μία πολυτέλεια. Ο Βερμαζέκος, ό γάλλος λαϊκός ποιητής, ό γνε στές και ό Έρβας άπό τίς μεταγραφές τού Κλ. Τριανταφέλλου (Ρομπινά) τά λέει όκείμα καλύτερα:

"Μήν περιμένετε, γράφει, να ζήσετε άπό τά γράμματα. Η φιλολογία πρέπει να είνε μια αστο ό ν' εστά χείρια σας και όχι δεκτικισμός. "Αν δέν έχεις άλλους πόρους ζωής, τό έπάγγωμα τού λογοτέχσιου θα σάς κρατή σέ μία διαρκή άγωνία πως θα εξοικονομήσετε τ' άποράγιατά δια τήν διατροφή σας χείρματα, δίν θα σάς επιτέλνουν να παντρευθήτε και ν' αναλάβετε οικονομικά άποχρεώσεις και τίλος, θα σάς καταδικάσει να περάσετε τά γεράματά σας φτωχός και περιφρονημένος!"

Είνε πλέον έκείνο που λέγεται άπό πολλούς, ότι ή πείνα και ή ατσώγια δυναμώνουν τόν ταλέντο ενός συγγραφέως. Υπόχουν βέβαια και έξαιρέσεις άπό τόν κανόνος. Μά ή έξαιρέσεις αυτές είνε τόσο λίγες! Ο Μπαρμπέ ντ' Ουβριλλώ, ό Βερλαίν, ό Βιλλιέ ντ' Ιλ "Ιλ Αντιάν, ό Γερσάρδς ντ' Νερβάλ, έπήσαν βέβαια πλούσι, άλλες και συγχρόως μεγάλοι ποιητά. Άλλ' αυτοί όποτελούν τίς έλάχιστες έξαιρέσεις. Οι περισσότεροι άπό τούς λογογράφους που πέφτουν στή δυστυχία, γίνεουν τόν ταλέντο τους, ξεψάφνουν ήθικώς, μεταβάλλονται σέ νοσηνικά κινύαγια και τρελαίνονται, αυτοκτονούν ή πεθαίνουν τής πείνας.

Ο φόβος άκριβώς τής διστυχίας κάνει τόσους και τόσους συ-

γγραφείς να προσπαθούν με κάθε τρόπο ν' αποκτήσουν τήν εύνοια τού κοινού για να πουλιώνται περισσότερα τά βιβλία τους και να βγάσουνε πιο πολλά χρήματα. Πολλοί μυθιστοριογράφοι κρινουν μάλιστα τούς συναδέλφους των άπό... τόν άριθμό τών εκδόσεων που κάνουν τά έργα τους.

Κάποτε έπαινούσανε μερστά τόν Αιμίλιο Ζολά τά έργα ενός άλλου μυθιστοριογράφου. Μά ό πατριός τής "Ταβέντας" και τής "Ναυάς" χαμογέλασε περιφρονητικό και έλεγε: — Δέν βοριέσαι!... Ο συγγραφέας αυτός δέν είνε μεγάλος! Τά έργα του δέν κυκλοφορούν περισσότερο άπέ 30.000 αντίτυπα τό καθένα!...

Ατά τά έλιγε ό Ζολά, τού όποιου τά μυθιστορήματα κυκλοφορούσαν σέ 200.000 σέματα. Πράτι όμως να δολογοτήσουν ότι ό τρόπος με τόν όποιο ό μεγάλος αυτός συγγραφέας έγραψε τήν δέια ενός έργου, ήτανε λιγώσι άσέτους. Μπορεί ένα έργο να είνε άριστοτέλεσμα και να μίν έχει έκδοτική έπιτυχία. Άπό αυτό βγαίνει ότι δέν αξίζει τίποτα; Όχι βέβαια!

Όταν πρωτοβήκανε ή "Αδές και Μπαλλάντες" τού Βίκτωρος Ουγκώ, τό βιβλίο αυτό δέν ιλε χαρμιά έπιτυχία. Τήν ίδια άνοιχία σιμείωσε ό πρώτος τόμος τών ποιημάτων τού "Αλφρέδου ντ' Βινύ. Μέχρι πρό 60 άκόμη έτών θεορούσανε τόν Μπαλλάξ ως λαϊκό λιφυφυλλιδόγραφο όμι και πολύ μεγάλη δέξια, και τά έργα του πουλιώντανον λιγώτερο άπό τά έργα τού Ένθωνίου Σήν. Καλός βέβαια είνε ό Περιπλανώμενος "Ιουδαίος, καλά είνε και τά Μυστήρια τών Παρισίων—έργα και τά δύο τού Ένθωνίου Σήν. Μά μερστά στα άθάνατα μεγαλοεργήματα τού Μπαλλάξ είνε σάν μικρά χλωμά άστρα πλάι στό λαμπρό ήλιο.

Ο Σέργιος Πανίνος, τόν πρώτο μυθιστόρημα τού Γεωργίου Όνέ δέν πουλήθηκε καθόλου. "Υστερα όμως άπό λίγον καιρό, άρχισε να πουλιέται σάν ψωμί. Άπό τήν εποχή εκείνη, κάθε νέο έργο τού Γεωργίου Όνέ τυπωνότανε σέ χιλιάδες χιλιάδων σομάτων που μεταφερότανε μέσα σέ βαγόνια ανά τά πέρατα τού κόσμου. Σαφνικά, χωρίς λόγο, τά έργα τού λαοφιλοφών αυτού συγγραφέως έπαψαν να πουλιώνται—ίδιος κατάπινε μάς όρμηίας κριτικής τού "Ιουλιού Λεμαίτο—και άπό τότε τόν κοινού τού Όνέ περιόπισε στή λήθη, γά τή Γαλλία τουλάχιστον.

Πού όρ κείται ή έπιτυχία ενός βιβλίου; Σήμερα όρεπείτα κυρίως στή ρεκλάμα τών εκδοτών, άλλως δέ τους δέχεται άπό τά φιλολόγικα σάλωνα και, κατά πρώτο λόγο, άπό τίς γυναίκες. Οι γυναίκες, πράγματι, έπείθον άλλτε ένα συγγραφέα, τονίζοντας τήν δέια τόν στις άγές τών, ή όποιες πάλι έκαναν λόγο για τόν λογοτέχσι ετών ό άλλες φίλες τους, και σ'αυτά καθ' έξής. Υπόρθε έποχή, κατά τήν διάρκεια τού "Πνεύμα τών Νόμων, τόν όγκώδης αυτό φιλεσοφικό έργο τού Μοντεσκιό έλεγε γίγει τής μέσης, έπειδή μία κοσμική κυρία, ή Κιζία ντ' Τεσιόν, τόν ιλε έπιβάλει σ'αυτός άριστοκρατικούς κλίτους.

Πολλές φορές, ή συγγραφείς άπεκοτούν τή δέια άλληλεφοβέμενι. Ο Γκαίτε όποιοποίησε τόν Κιού Μαντζίν και τόν έξέβολε σ'αυτά αναγκαστικό κοινόν. Ο Σπανιόλ έγινε γνωστός σ'αυτά κενόν άπό μία κριτική τού Μπαλλάξ. Ο Λαμοριζόν ποροείσε τόν Μισοστόλ. Ο Μοριμώ έλεγε πρώτος ότι ό Μορίς Ματεργλιμ είνε μεγάλος συγγραφέας κ' έκανε τόν κέρμο να τόν πρσοέη.

"Άλλοτε πάλι ή ίδιαι συγγραφείς φροντίζουν να ρεκλαμαρουν μόνοι τους τά βιβλία τους. Όταν οι φίλοι τού Λαμοριζόν πείρασαν τόν ποιητή για τή μέγλη ρεκλάμα που έκανε μόιος του για τούς τόμους τών ποιημάτων του, εκίνους τούς άπαντοίσε:

"Τι τά θέλετε, άγαπητοί μου, να αυτός ό Θεός άκόμα έχει ανάγκη άπό ρεκλάμα—τίς κωπονκοροήσεις τών εκκλησιών—για να τραβή τήν προσοχή τού κοινού. Ο Βίκτωρ Ουγκώ, τήν παραμονή τής εκδόσεως τού δράματος "Ο Βασιλεύς Διασεμδάξες διέδωσε—ψέμματα!— ότι χιλια σώματα άπό τόν βιβλίο αυτό εγαν ήδη πουλήθη. Η όγδόη εκδόσεως τής Πανογίας τών Παρισίων ήτανε σιγή πραγματικότητα ή δευτέρα και ψευδής άνεφ-

Ο Γκυ ντέ Μωπασσών

Ο Όνορέ Μπαλλάξ

ροτο ως οδύνη. Και όταν ο μεγάλος αυτός ποιητής λέει ότι από την ποιητική συλλογή του τα 'Ανατολίνα πουλήθηκαν δεκαπέντε εκδόσεις μέσα σε τρεις μήνες... δεν είναι καθόλου εν τάξει με την αλήθεια... Μά έπρεπε να 'α ή έτσι, για να τροβήξει την προσοχή του κόσμου.

Κανείς ωστόσο από τους Γάλλους συγγραφείς δεν φαντάστηκε να διαφημίσει το βιβλίο του κατά τον τρόπο που το διαφήμισε ένας 'Αμερικανός δημοσιογράφος, κατά τα τέλη του παρελθόντος αιώνας. 'Ο άνθρωπος αυτός έγραψε ένα μυθιστόρημα, το οποίο όμως δεν σημείωσε καμιά έκδοτική επιτυχία. 'Αφού και αυτοί οι κριτικοί το είχαν άγνοήσει... Μά ο συγγραφέας αυτός ήθελε με κάθε τρόπο να κάνει τον κόσμο να προσέξει το βιβλίο του, το οποίο θεωρούσε πραγματικό άριστο έργο. Και, για να έπισορη την προσοχή του κοινού, άπεφάσισε να... σκοτώσει ένα Κινέζο! Την ημέρα της δίκης, εδύλωσε άπαθότατα στον δικαστήριο πως είχε σκοτώσει τον Κινέζο... ετόν για να γίνει γνωστός στο κοινόν και να πουληθί το βιβλίο του! 'Εννοείται ότι οι δικαστές δεν συνενκρίθησαν από τα δικαιολογητικά που τους παρουσίασε ο δολοφόνος συγγραφέας και τόν κατέδικασαν σέ θάνατο!

'Ενα βιβλίο το σημάδεψε πολύ και το σκάνδαλο ή μια παταγώδης δίκη, ή οποία έπιηλοκόηθηκε μετά την έκδοσή του. 'Ο Ζολά πούλησε 55.000 αντίτυπα της *Ναβάς* του σε μία μονάχα μέρα, και ο Βίκτωρ Μαργκρέν 280.000 της *Γκαρσόν* μέσα σε δυο μήνες. 'Η *Κυρία Μποραβέ*, το άθανάτο μυθιστόρημα του Γουσταύου Φλωμπέρ, είχε επιτυχία από την πρώτη στιγμή της έκδόσώς της, επειδή άπηγόρευσαν την κυκλοφορία της για λόγους... ήθικους... 'Ο έκδοτής πλούτισε άπ' αυτό το βιβλίο, ενώ ο δυστυχής ο Φλωμπέρ, ο οποίος ίδρωσε επί 4 χρόνια ώσπου να το γράψει, έλαβε συγγραφική άμοιβή μόλις 400 φράγκα!... 'Ο Βίκτωρ Μαργκρέν έλαβε μονάχα 3.000 φράγκα από τόν έκδοτή του για την *Γκαρσόν*, το πολύκροιο αυτό βιβλίο που κυκλοφόρησε σε 600.000 αντίτυπα!...

Μά πριν τελειώσει το βιβλίο και τυπωθί σε τόμο οι δυστυχήμενοι συγγραφείς γνωρίζουν και άλλα μαρτύρια : το άπειρογραφο βασανιστήριο του γραφήματος. 'Όλοι οι μεγάλοι συγγραφείς έγραφαν—και θά γράφουν—με μεγάλη δυσκολία. 'Η εθουνειδισία τους δεν τού; άφήνει να τελειώσουν γρήγορα γρήγορα μία σελίδα. Την διώρθωναν πέντε και δέκα φορές πριν την θεωρήσουν τελειωμένη. 'Αφαστο δείγμα συγγραφικής εθουνειδισίας ήταν ο Γουσταύος Φλωμπέρ, ο οποίος φροτίσε και έβρευσσε επί 4 δλόκληρες μέρες για να βρηί ένα κατάλληλο επίθετο, ο οποίος διώρθωνε 26 φορές μία χειρόγραφο σελίδα τών μυθιστορημάτων του και 72 φορές κάθε σελίδα τυπογραφική δ' εκμίσθων... 'Εννοείται πως όλοι οι συγγραφείς; δεν έχουν την ιδίωμο ύποκοινή του Φλωμπέρ. 'Ότιόσο ο 'Ανατόλ Φράνς, δ' Γκόττ νά Μπαρσσάν, οι άδελφοί Γκονκούρ, έγραφαν και ξανάγραφαν πολλές φορές την ίδια σελίδα, για να τήν κάνουν πιο γλαφυρή—για να τή διαβήξει επικολότερα ο άναγνώστης.

Παροιμιάδες επίσης έμνιμε και ο τρόπος με τόν όποιο έκανε διορθώσεις ο Μπαλζάκ. 'Ο μεγάλος αυτός μυθιστοριογράφος έγραφε πρώτα τα μυθιστορήματά του χωρίς να προσέχη καθόλου τή σύνταξη. Τα φύλλα αυτά τα έπερνε άνω ύπερής και τα πήγαινε στους ιδιαιτέρους στοιχειοθέτες του Μπαλζάκ, οι όποιοι έμειναν μέσ' στο σπίτι του, και οι όποιοι τις στοιχειοθετούσαν άμέσως. 'Υστερα ο Μπαλζάκ έκανε τις διορθώσεις πάνω στις τυπωμένες σελίδες που τού έφερναν. 'Εκανε διορθώσεις δέκα και είκοσι φορές. 'Όταν τέλος έμνιμε ικανοποιημένος από την έγγρασί του, έστελιε στέν έκδοτή του στήν έφημερίδα... τυπωμένες τις σελίδες του μυθιστορημάτος του. 'Εννοείται ότι εκείνοι τού έστελταν και πάλι να κάνει διορθώσεις και ο Μπαλζάκ άρχιζε πάλι τα ίδια!... 'Οι τυπογράφοι είχαν βρει το μπελά τους με τόν άνθρωπο αυτό?...

'Ο Αιμίλιος Ζολά έγραψε τα μυθιστορήματά του χωρίς να τα διαβήξη. 'Ότε καν κινάτα διορθώσεις. 'Αδίσωροσε για τα τυπογραφικά λάθη και για το στυφό ύφος. 'Εκείνος δεν ήθελε να κάνει τέχνη. 'Ηθελε να μορφήσει το λαό, να τού δείξη την ίδια του τή δυστυχία κι άδιαφοροση για τα όφρατα επίθετα... Μήπως γι' αυτό εινε μικρότερος από τόν Φλωμπέρ; 'Όχι βέβαια! 'Από αυτό βγαίνει πως όταν κανεις εινε μεγάλος συγγραφέας, μπορεί να γράφη άσπες θέλες. Μά οι μέτροι συγγραφείς! και μετ' πάντες οι νέοι—πρέπει να γράφουν άργά, και με μεγάλη προσοχή.

ΕΚΑΤΟΓΧΕΙΡ !...

'Ενα νεαρός Γασκόνος ύπερηφανεύμενος για τόν πατέρα του, έλεγε κάποτε σ' ένα φίλο του :
— 'Ο μπαμπάς μου κατά το Γαλλογερμανικό πόλεμο σε κάθε μάχη έχανε και από ένα χέρι.
— Μπάρ! έκαμας ο φίλος του και σε πόσες μάχες έλαβε μέρος ο μπαμπάς σας ;
— Σε καμιά σαρανταριά, άπάντησε ύπερήφανα ο νέος.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΗΘΟΠΟΙΩΝ

'Όταν ύβρίζεται το κείν'... 'Όπου έπερβαίνει ο Διευθ. της 'Ασιτυερίας. Μία πρωτεύουσα αίτησις συγγώμης. 'Η 'Ιριγένεια εν... 'Ταυ... ερνεϊω'... 'Ο μήθος Φούφιος. Πώς κοιμήθηκε επί σκηνής. 'Η εθουνειδισία τού μεγάλου ήθεσετο Φλερύ. Μέχεται και άγνώστια για ά ύποδυή τόν Μ. Φρειδερίκο. 'Ενα ύπερροχο παράδειγμα κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Κάποιος γνωστός ήθοποιός έδινε κάποτε μία παράσταση σ' ένα χωριό, κοντά στο Παρίσι. 'Εκείνο το βράδυ όμως, καθώς φαινόται, δεν είχε κείνη και έπαιζε άπειρία. Το κοινόν δέ τόν εσφάριζε!... 'Ο ήθοποιός μας, ο όποιος ήταν σκηθιόμενος σε χειροκροτήματα, εθώμισσε και άπευθύνόμενος προς τούς θεατάς, τούς εφώνασε :

— Κτήνη!...
— Καί, έξω φρεσών, έφυγε από τή σκηνή.
— Νά ζήτηση συγγώμη!... Νά ζήτηση συγγώμη!... άρχισε να βουζάται το κοινόν.

'Ο διευθυντής της άσιτυερίας δ' όποιος παρακολούθησε την παράσταση, βλέποντας την όργη του πλήθους, άναγκάστηκε να μηθί στα παρασκήνια και να συστήση στον άναγκασμένο ήθοποιό να ύποκύνη στήν άξίωση τού κοινού και να ζήτηση συγγώμη.

'Ο ήθοποιός μας, τότε, προχώρησε στο παρασκήνιο και άπευθύνόμενος προς τούς θεατάς, τούς ελας :

— Κύριοι, προδ' όλιγου σάς ελπα πως ελθετε κτήνη... εινε ή άλήθεια... Τώρα όμως έρχομαι να σάς ζητήσω συγγώμη... 'Θά μου επιτρέψετε να προσδοθώ... πως έχω άδικο...

'Αμα διαβάσετε προσεκτικά το έξημο αυτό λογιόριο θά αντιληφθήτε ότι ο ήθοποιός κάθε όλλο παρά σιγά σιγά εζητήσε. Τό κοινόν βρήκε τόσο έξημοια τα λόγια του, ώστε έπαινε να τόν σφύριξη και τόν άπευσήμησε!...

'Η διάσημος ήθοποιός Λαγκέρ είχε ένα μεγάλο ελάττωμα : Δεν μορφόσε να παίξη, εάν προηγουμένως δεν είχε προβεί σε γενναίας θυσίας προς τόν Βάκχον!...

'Ενα βράδυ που έπαιζε την 'Ιφιγένεια εν Ταύροις, κάποιος θεατής που έγνωρίσε το ελάττωμά της, εφώνασε δυνατά :

— Μά αυτό δεν εινε ή 'Ιφιγένεια εν Ταύροις; εινε ή 'Ιφιγένεια... εν Ταυ... ερνεϊω'!...

'Ο άρχαίος ήθοποιός Φούφιος—καθός άναφέρει ο 'Οράσιος στα 'Σατυρικά—του—ελεχ το ελάττωμα να πίνη κατά κόρον προ τής παραστάσεως.

Σε κάποιο έργο, ύπεδύετο το ρόλο, μιας προμηθησίσης, κέρως τού Πριάμου. 'Η πραγματίμια αυτή, όταν προποσεμανίζονταν προ τών θεατών, έπρεπε να εινε ξελακωμένη έπάνω σ' ένα ανάκλιτρο και ά προσκοιτείται την κοιμησμένη. 'Ο Φούφιος όμως, μεθυσμένος ναθάς ήταν, άπεκρινήθηκε επί τού άνακλιτρος πραγματίμιας. Τόσο βαθύς ήλιμιας ήταν ο έπνος του ώστε στήθηκε άδύνατο, οι επί σκηνής συνάδελφοί του, να τόν ύπνήσουν για ν' άρχισή την άπαγγελία τού ρόλου του!...

'Ο διάσημος ήθοποιός Φλερύ έπρόκειτο κάποτε να παίξη τόν ρόλο Φρειδερίκου τού Μεγάλου σε κάποιο έργο. 'Εθλοντας δέ ν' άποδώση τόν ρόλο του με δσο το δυνατόν περισσότερη εθουνειδισία, άπεφάσισε να έργασθί γι' αυτό ιδιαιτέρως. Πρώτον, λοιπόν, συνέλεξε άπειρες πληροφορίες για τή ζωή τού Φρειδερίκου, από πρόσσωπα που τόν είχαν γνωρίσει, κατέαν έμελέτησε όλες τις προσωγραφίες που τόν είχαν κάνει καμιά καιρούς διάφοροι ζωγράφοι, εδίδρασε πάν ότι είχε γρασεί σχετικώς μ' αυτόν και τή ζωή του, και τέλος όλοιο διερωτήθηκε ένα δλόκληρο διαμέρισμα τού σπιτιού του, το όποιο όνόμισσε 'Πόστολαμ', όμοια με τόν ιδιαιτερο διαμέρισμα τού βασιλέως τής Πρωσίας σ' άντικρά τού, εκλείσθηκε μέσα σ' αυτό επί τρεις ώλόκληρες μήνας, άκολουθώντας τόν τρόπο τής ζωής που άκολουθούσε, και ο Μέγας Φρειδερίκος.

Κάθε προ, π.χ. μέλις ξυπνούσε φροσέσε το κοιτώμιο τού Πρώσου βασιλέως, για να 'αφίη τόν άέρα του... Κατόπιν άρχιζε να 'μακινάρεται' επί ώρες, για να πέτυχη τήν φουσιωμία τού Φρειδερίκου. Παρ' όλες τής προσπάθειος τής, έντούτοις δεν τό κατάρθωνε αυτό... Μολαταύτα δεν άπογοιενήθηκε. Και για να φράση από σκοπό του ξανάρχιζε τις έφρονες τόν σχετικώς με την ιδιωτική ζωή τού Μ. Φρειδερίκου κι' άρχισε να παίξη φλόουτο σάν κι' αυτόν για ν' άποκτήση, όπως έλεγε, τήν ελαφρό κλίση τού κεφαλιού του!... Τέλος όταν έπισθη ότι είχε πραγματικά 'μπει στο πετάσι—κατά τήν έκφραση του—τού Μεγάλου Φρειδερίκου, άπεφάσισε να παρουσιασθί ένάπιον τού κοινού.

'Όταν ένεφανθήσε δέ στο ρόλο τού Φρειδερίκου ή θριαμβευτική του επιτυχία ύψηρες κάτι το πρωτοφανές για τα θεατρικά χρονικά.